

UBND HUYỆN PHÙ CÁT	KỲ THI CHỌN HỌC SINH GIỎI CẤP HUYỆN LỚP 9 THCS NĂM HỌC:..... MÔN: NGŨ VĂN <i>Thời gian làm bài: 150 phút</i>
---------------------------	--

Câu 1: (8,0 điểm)

Nhà thơ Nguyễn Sĩ Đại từng trải lòng:

*Người và trời lấp bể
Kẻ đắp lũy xây thành
Ta chỉ là chiếc lá
Việc của mình là xanh*

(Báo Nhân dân, Thứ tư, 02/6/2004)

Còn em, một người trẻ, em muốn làm *người và trời lấp bể* hay là *chiếc lá xanh*?
Trả lời câu hỏi trên bằng một bài nghị luận ngắn khoảng 2 trang giấy thi.

Câu 2: (12,0 điểm)

Nhà thơ Tố Hữu nhận định: “*Thơ là tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn*”. Em hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ “*Tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn*” nhà thơ Đỗ Trung Quân qua bài thơ sau:

BÀI HỌC ĐẦU CHO CON
(Đỗ Trung Quân)

*Quê hương là gì hở mẹ
Mà cô giáo dạy phải yêu
Quê hương là gì hở mẹ
Ai đi xa cũng nhớ nhiều*

*Quê hương là chùm khế ngọt
Cho con trèo hái mỗi ngày
Quê hương là đường đi học
Con về rợp bướm vàng bay*

*Quê hương là con diều biếc
Tuổi thơ con thả lên đồng
Quê hương là con đò nhỏ
Êm đềm khua nước ven sông*

*Quê hương là cầu tre nhỏ
Mẹ về nón lá nghiêng tre
Là hương hoa đồng cỏ nội
Bay trong giấc ngủ đêm hè.*

*Quê hương là vàng hoa bí
Là hồng tím giậu mồng tơi
Là đỏ đôi bờ dâm bụt
Màu hoa sen trắng tinh khôi*

*Quê hương mỗi người chỉ một
Như là chỉ một mẹ thôi
Quê hương nếu ai không nhớ
Sẽ không lớn nổi thành người...*

(Đỗ Trung Quân, tập thơ *Cỏ hoa cần gặt*, NXB Thuận Hóa - Huế, 1991)

***Chú thích**

- Nhà thơ Trung Quân sinh năm 1955 là Hội viên hội Nhà văn Việt Nam từ năm 1997. Ngoài sáng tác văn học, Đỗ Trung Quân còn trình bày bìa sách, minh hoạ sách báo, làm MC cho những chương trình ca nhạc, làm diễn viên cho một số phim truyền hình.

- Nhiều bài thơ của ông được phổ nhạc và được nhiều người yêu thích như: *Bài học đầu cho con (Quê hương)*, *Phượng hồng*, *Hương trầm*, *Khúc mưa*, *Những bông hoa trên tuyến lửa*,...

- Bài thơ “Bài học đầu cho con” lúc đầu được làm đề tặng bé Quỳnh Anh (con của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, khi đó mới một tuổi), đăng lần đầu năm 1986 trên báo *Khăn quàng đỏ*. Khi đăng bài này thì người biên tập (Việt Nga, con của nhà thơ Lê Giang) có bỏ một vài đoạn và thêm một câu “Sẽ không lớn nổi thành người” ở cuối cùng. Bài thơ đã được nhạc sĩ Giáp Văn Thạch phổ nhạc và trở thành ca khúc nổi tiếng: “Quê hương”

----- **Hết** -----

(Thí sinh không được sử dụng tài liệu. Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm)

Họ và tên thí sinh: Số báo danh

Chữ kí của cán bộ coi thi 1: Chữ kí của cán bộ coi thi 2:

HƯỚNG DẪN CHẤM MÔN NGỮ VĂN
KÌ THI CHỌN HỌC SINH GIỎI LỚP 9 CẤP HUYỆN
NĂM HỌC:.....

(Hướng dẫn chấm có 06 trang)

I. Hướng dẫn chung

- Giám khảo cần nắm vững yêu cầu của hướng dẫn chấm để đánh giá tổng quát bài làm của thí sinh, tránh cách chấm đếm ý cho điểm.

- Do đặc trưng của bộ môn Ngữ văn và tính chất của kỳ thi là để chọn học sinh giỏi nên giám khảo cần chủ động, linh hoạt trong việc vận dụng hướng dẫn và thang điểm; đặc biệt khuyến khích những bài viết có cảm xúc, có những ý tưởng mới mẻ, cách trình bày sáng tạo, liên hệ bản thân sâu sắc..

- Việc chi tiết hoá hướng dẫn chấm (nếu có) phải đảm bảo không sai lệch tổng điểm của mỗi ý, được thống nhất trong tổ chấm thi và được trưởng ban chấm thi duyệt.

- Điểm toàn bài lẻ đến 0,25.

II. Hướng dẫn chấm từng câu

Câu	Nội dung	Điểm
1	Nhà thơ Nguyễn Sĩ Đại từng trải lòng: <i>Người và trời lấp bể</i> <i>Kẻ đắp lũy xây thành</i> <i>Ta chỉ là chiếc lá</i> <i>Việc của mình là xanh</i> (Báo Nhân dân, Thứ tư, 02/6/2004) Còn em, một người trẻ, em muốn làm <i>người và trời lấp bể</i> hay là <i>chiếc lá xanh</i>? Trả lời câu hỏi trên bằng một bài nghị luận ngắn khoảng 2 trang giấy thi.	8,0
	<i>a. Đảm bảo cấu trúc bài nghị luận</i> Có đủ các phần (mở bài, thân bài, kết bài). <i>Mở bài</i> biết dẫn dắt hợp lý và nêu được vấn đề; <i>thân bài</i> triển khai thành nhiều đoạn văn, liên kết chặt chẽ với nhau, cùng làm sáng tỏ vấn đề; <i>kết bài</i> đánh giá được vấn đề.	0,5

	<i>b. Xác định đúng vấn đề nghị luận:</i> Trên cơ sở nắm vững cách làm bài, hiểu ý nghĩa của bài thơ, học sinh có thể diễn đạt bằng nhiều cách khác nhau nhưng đảm bảo được các yêu cầu cơ bản sau:	0,5
	<i>c. Triển khai vấn đề cần nghị luận</i> Chia vấn đề nghị luận thành các luận điểm phù hợp; các luận điểm được triển khai theo trình tự hợp lí, có sự liên kết chặt chẽ; sử dụng tốt các thao tác lập luận để triển khai các luận điểm (trong đó phải có thao tác giải thích, chứng minh, bình luận); biết kết hợp giữa nêu lí lẽ và đưa dẫn chứng; dẫn chứng phải lấy từ thực tiễn đời sống, cụ thể và sinh động. Có thể trình bày theo định hướng sau:	
	1/ Mở bài: Giới thiệu vấn đề	1,0
	2/ Thân bài: a/ Giải thích: - <i>Vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành:</i> Chỉ những việc làm, sự cống hiến lớn lao vĩ đại, không phải ai cũng có thể làm được. - <i>Chiếc lá xanh:</i> Chỉ bằng những đóng góp giản dị, khiêm nhường, phù hợp với khả năng của mọi cá nhân. Chỉ cần góp trong sức mình là đủ, không cần cố vươn quá cao, quá xa. (Hướng dẫn chấm chi tiết: + <i>Giải thích như trên: 1,0 điểm</i> + <i>Giải thích chưa đầy đủ hoặc chỉ nêu được hàm ý của câu nói: 0,5 điểm)</i> b/ Bàn luận: + Làm người vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành nghĩa là gánh vác những trọng trách nặng nề của nhân loại. Sống như thế là sống có lý tưởng, có ước mơ, hoài bão lớn lao, dám nghĩ dám làm. Khi ấy ta sẽ mang lại rất nhiều lợi ích cho cộng đồng xung quanh và được đời nhớ mặt, người biết tên. Nói cách khác, ta sống một cuộc đời huy hoàng, rực rỡ. Tên tuổi được lịch sử ghi dấu, được mọi người ngưỡng mộ. + Tuy nhiên, không phải ai cũng đủ tài năng để vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành. Nhưng ai cũng đủ khả năng để sống đẹp. Chỉ cần xanh hết mình như chiếc lá kia, ta cũng đã góp phần không nhỏ cho sự phát triển sự sống của cây đời. Vậy nên, mỗi cá nhân phải luôn có ý thức làm tốt công việc, phận sự của mình dù cho đó chỉ là một công việc bình thường hay sự nhỏ bé. Đây cũng là cách làm đẹp cho cuộc đời phù hợp với sức mình. + Khi ta là người vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành, cũng không được coi khinh những chiếc lá xanh. Làm sao có một xã hội đẹp tươi vì cuộc sống vốn được tạo nên những điều rất nhỏ. Khi ta làm chiếc lá xanh, hãy biết mơ đến một ngày ta sẽ làm được nhiều hơn thế trở thành người vá trời lấp bể đắp lũy xây thành. + Phê phán những người sống thiếu trách nhiệm, không đóng góp gì cho đời,	4,0

	cũng như những người không ý thức rõ giá trị bản thân xem mình phù hợp làm gì. c/ Bài học nhận thức và hạnh động: Có những hành động cụ thể trau dồi kiến thức và kỹ năng cần thể hiện thực hóa mong muốn của bản thân. (Hướng dẫn chấm chi tiết: + <i>Trình bày đầy đủ, sâu sắc, luận cứ rõ ràng, dẫn chứng tiêu biểu, đảm bảo đủ 3 ý như đáp án: 4,0 điểm</i> + <i>Trình bày chung chung, luận điểm chưa rõ ràng, dẫn chứng chưa cụ thể: 2,5 điểm - 3,75 điểm.</i> + <i>Trình bày thiếu thuyết phục: 1,0 điểm - 2,25 điểm)</i>	
	3/ Kết bài: Khẳng định vấn đề nghị luận.	1,0
	<i>d. Sáng tạo:</i> Có cách diễn đạt độc đáo và sáng tạo (viết câu, sử dụng từ ngữ, hình ảnh và các yếu tố biểu cảm ...); thể hiện quan điểm và thái độ riêng, sâu sắc nhưng không trái với chuẩn mực đạo đức và pháp luật.	0,5
	<i>e. Chính tả, dùng từ, đặt câu:</i> Đảm bảo quy tắc chính tả, dùng từ, đặt câu.	0,5
2	Viết bài nghị luận văn học về ý kiến Nhà thơ Tố Hữu nhận định: “<i>Thơ là tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn</i>”. Em hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ “Tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn” nhà thơ Đỗ Trung Quân qua bài thơ “<i>Bài học đầu cho con</i>”.	12,0
	<i>a. Đảm bảo cấu trúc bài nghị luận:</i> Có đủ các phần: mở bài, thân bài, kết bài. <i>Mở bài</i> biết dẫn dắt hợp lý và nêu được vấn đề; <i>thân bài</i> triển khai thành nhiều đoạn văn liên kết chặt chẽ với nhau, cùng làm sáng tỏ vấn đề; <i>kết bài</i> đánh giá được vấn đề.	0,5
	<i>b. Xác định đúng vấn đề nghị luận:</i> “ <i>Tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn</i> ” nhà thơ Đỗ Trung Quân qua bài thơ “ <i>Bài học đầu cho con</i> ”.	0,5
	<i>c. Triển khai vấn đề nghị luận:</i> Triển khai vấn đề nghị luận thành các luận điểm; vận dụng tốt các thao tác lập luận; kết hợp chặt chẽ giữa lí lẽ và dẫn chứng. Có thể trình bày theo định hướng sau:	
	* Giải thích, cắt nghĩa - Tâm hồn: thế giới nội tâm con người. - Thơ: Thể loại văn học thuộc phương thức trữ tình. - Thơ là tiếng nói của tâm hồn: là sự giải bày, bộc lộ những rung động, cảm xúc của người làm thơ.	2,0

	=> Ý kiến này đề cập tới đặc trưng quan trọng nhất của thơ ca: Thơ là tiếng nói của tình cảm, là tiếng lòng. Mỗi bài thơ là sự đồng cảm, tri âm giữa tác giả và bạn đọc, đó chính là vai trò của tiếng nói tâm hồn trong thơ. (Hướng dẫn chấm chi tiết: - Giải thích đầy đủ như trên: 2,0 điểm; - Giải thích có ý đúng nhưng chưa sáng rõ: 1 - 1,5 điểm)	
	* Bàn luận - Vì sao “thơ là tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn”? + Nói đến thơ ca là nói đến cảm xúc. Cảm xúc vừa là cội nguồn của thơ ca vừa là nguyên liệu chính tạo nên giá trị cho thơ. Cảm xúc làm cho những ngôn từ bình thường trở nên có hồn hơn, lung linh hơn, dễ thấm thấu vào lòng người đọc hơn. + Tình cảm trong thơ vô cùng phong phú, với nhiều cung bậc cảm xúc và cũng chính là linh hồn, là mạch sống, là hơi thở của thi ca; chính nhờ nó mà lời thơ, tứ thơ, hình tượng trong thơ trở thành biểu tượng của tư duy, tình và cảnh hòa nhịp tự nhiên, sống động. - Thơ là tiếng nói đầu tiên, tiếng nói thứ nhất của tâm hồn khi đụng chạm tới cuộc sống. “Thơ là tiếng nói đầu tiên, tiếng nói thứ nhất của tâm hồn khi đụng chạm tới cuộc sống” là lời khẳng định của nhà thơ Đỗ Trung Quân thể hiện tiếng lòng của các nhà thơ khi viết lên những tác phẩm tốt đẹp cho đời. Bài thơ “<i>Bài học đầu cho con</i>” chính là tiếng nói yêu quê hương, đất nước thiết tha của nhà thơ. (Hướng dẫn chấm chi tiết: - Mỗi ý lớn 1,0 điểm - Bàn luận nhưng chưa đầy đủ và sâu sắc thì không cho điểm tối đa của phần này).	2,0
	* Chứng minh - Giới thiệu đôi nét về tác giả, tác phẩm + Đỗ Trung Quân là một trong những nghệ sĩ đa tài, bên cạnh sáng tác văn học, Đỗ Trung Quân còn trình bày bìa sách, minh họa sách báo, làm MC cho những chương trình ca nhạc, làm diễn viên cho một số phim truyền hình. Có lẽ cảm xúc thăng hoa của Đỗ Trung Quân dành ưu ái cho thơ. “<i>Bài học đầu cho con</i>” chính là tiêu biểu cho cảm xúc ấy của nhà thơ. + Bài thơ “<i>Bài học đầu cho con</i>” được Đỗ Trung Quân viết vào năm 1986, cho đến nay, đây vẫn là một tác phẩm đặc biệt. Bài thơ tái hiện bức tranh quê hương bằng ngôn từ qua những hình ảnh phong phú, bình dị, bộc lộ tình yêu quê tha thiết, sâu lắng. - Phân tích bài thơ “<i>Bài học đầu cho con</i>” để làm sáng tỏ tình yêu quê hương, đất nước thiết tha của nhà thơ. Luyện điểm 1: “Tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn” nhà thơ Đỗ Trung Quân trong bài thơ “<i>Bài học đầu cho con</i>” là tiếng nói yêu quê hương đất	5,0

	<i>nước tha thiết.</i> + Quê hương được hiểu theo nhiều nghĩa. Dù hiểu theo nghĩa nào thì quê hương vẫn duy nhất trong tình cảm mỗi người. Tình đất nước như tình mẫu tử - một tình cảm sâu nặng nhất của con người, của cả muôn loài (<i>Phân tích làm rõ vẻ đẹp nội dung và nghệ thuật ở 3 khổ thơ đầu</i>). + Quê hương có vai trò quan trọng trong sự trưởng thành của mỗi con người . (<i>Phân tích làm rõ nội dung và nghệ thuật ở 3 khổ thơ cuối</i>) - Luận điểm 2: “Tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn” trong bài thơ “Bài học đầu cho con” của Đỗ Trung Quân còn được thể hiện qua hình thức nghệ thuật đặc sắc. + Thể thơ sáu chữ với hình ảnh thơ sống động, gần gũi, bình dị phù hợp với cảm xúc. + Âm điệu bài thơ du dương, dịu nhẹ, dàn trải. + Vận dụng linh hoạt, hiệu quả các biện pháp tu từ. Biện pháp so sánh, liệt kê quê hương là những thứ bình dị, thân quen, gắn bó với cuộc đời của mỗi con người: vàng hoa bí, tím giậu mồng tơi, con điều biếc... Phép điệp ngữ quê hương đã nhấn mạnh tình yêu quê hương đất nước, niềm tự hào về quê hương của tác giả. + Nhắc nhở mỗi người hãy biết trân trọng, yêu mến gắn bó với quê hương. (<i>Chú ý: Nếu thí sinh chỉ phân tích dẫn chứng đơn thuần mà không làm sáng tỏ vấn đề lí luận: cho không quá ½ số điểm</i>)	
	* Đánh giá, mở rộng vấn đề - Ý kiến của nhà thơ Tố Hữu là hoàn toàn đúng đắn. Bởi lẽ, tình cảm trong thơ xuất phát từ cái nhìn cô đọng sâu lắng, là kết tinh chuỗi rung động của thi nhân về cuộc đời và là bản hòa ca vượt qua không gian, thời gian đi vào lòng độc giả. Tình cảm và lý trí hoà quện trong nhau, là nòng cốt khiến thơ hoàn thiện hơn về nghệ thuật, chân thành về tình cảm, trong sáng về ngôn từ và hình ảnh. Bài thơ “Bài học đầu cho con” là “tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn” nhà thơ Đỗ Trung Quân về quê hương. - Tố Hữu khẳng định người làm thơ không phải chỉ để cho mình đọc mà là để tìm sự đồng cảm giữa những người tri âm tri ngộ. Vì thế mà những vần thơ có nổi bật, có bay cao, bay xa mới dễ dàng tìm được tri kỷ. Và người làm thơ phải gửi vào đó những rung động, cảm xúc mãnh liệt, cao đẹp, nó phải là tiếng nói hồn nhiên nhất của tâm hồn. (Hướng dẫn chấm chi tiết: - Trình bày đúng như đáp án: 1,0 điểm - Học sinh có những đánh giá, nhận xét khác nhưng đảm bảo đúng vấn đề bàn luận vẫn cho điểm)	1,0
	d. Sáng tạo Có cách diễn đạt sáng tạo, thể hiện suy nghĩ sâu sắc, mới mẻ về vấn đề nghị	0,5

	luận.	
	<i>e. Chính tả, dùng từ, đặt câu</i> Đảm bảo quy tắc chính tả, dùng từ, đặt câu.	0,5
	Tổng toàn bài	20,0